

3179

సామెతలు

భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సంపాదకుడు: విద్యాన్ బుల్లసు సీతారామశాస్త్రి.

భాగం 5

1-12 1981

సంచిక 3

—* ఈ సంచికలో *—

1) కవితా విప్లవాలమధ్య ఓ మలుపు.	పేజీ 1
2) మనకు తెలియని మన నాడు. (గేయ)	3
3) మాలతీ మాధవము ఉత్పాద్యమా ?	4
4) జైరాగి చీకటిరీడలు - ఒక పరిశీలన.	7
5) 'కాద గాని' - ఒక సమాలోచన.	8
6) గ్రామీణ సామాజికత	10
ఎ) వ్యాసస్వామి	
బి) చూతపురీవిలాసము.	
7) చిన్నయసూరి అప్రస్తుత ప్రశ్నగన - ఒక అనుశీలన.	12
8) రుక్మాంగద చరిత్రము - ఆహారపదార్థములు, ఆభరణములు	13

కారణాంతరములచే ఈ సంచిక రెండుపేజీల ప్రత్యేక సంచికగా వెలువడినది.

అతిథ్యరలో ప్రత్యేక సంచిక వెలువడును.

1, 16 వేదీభిల్లం పునెన్ 5 నా

చందా :

సంవత్సరమునకు రూ. 12—00.

అర్థసంవత్సరమునకు రూ. 6—50.

విడిప్రతి 60 పై.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సంపుట సంఖ్య. 1651

తేది 20.1.61

సంపాదకుడు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

క వి తా వి ప్ల వా ల మ ధ్య ఓ మ లు పు

- శ్రీ జి. శ్రీరంగస్వామి.

అభ్యుదయ కవిత్వం తెలుగులో ప్రభ
వించిన తొలికాలాన-

‘పాడెమిడ కక్కిన సామ్రాజ్యవాదానికి
పోరాటంలోతప్ప చరమగీతంపాడలేం’
అని వరవరరావుగారు తమ స్వేచ్ఛాకావ్య
ముతో కవితా విప్లవాలను ఓ కొత్తములు
పునకు తీసుకువచ్చారు. కాలానికతనుండి,
భావుకతావాదానికి స్వస్తి చెప్పుతూ వచన
కవిత్వం ఒక ఉద్యమ స్వరూపంతో
1965లో మనముందుకు వచ్చి, 1966
నుండి 1968 వరకు వచ్చిన అభ్యుదయ
కవిత్వానికి ఓ రూపంటూలేకుండా తుడు
చుకుపోయింది.

ఈసాహిత్య శతాబ్దంలో 1965నుండి
1970 సం॥ల మధ్య వచ్చిన కవిత్వము
ఆటుపోటులతో తీవ్రమైన మార్పులకు
గురి అయింది. ఈసమయంలోనే ‘విరసం’
ఏర్పడింది. విప్లవరచయితలు పీడితుల్ని,
తిరుగబడేవార్ని, పోరాడేవార్ని తమ
ప్రజలుగా ఎన్నుకొన్నారు.

‘ఏటి కదురీడి’ లక్ష్యం చేరుకోగూడం
మనస్వభావం కష్టాలను పోరాటంతో
అధిగమించడం మనకర్తవ్యం భవిష్యత్తు
ఉజ్వలంగా ఉన్నది’ అనే భావంతో
ఏకీభవించి,

‘చరిత్ర ప్రసవిస్తున్నది, విప్లవం ఈ
యుగశిశువు’ అంటూ విప్లవరచయితలు
తమ కావ్యరచనలను ప్రారంభించారు.
అనడంలో సందేహంలేదు.

ఆ ప్రాంతంలోనే వచ్చిన ‘లోచన్’
కవిత ‘ట్రిగ్గర్ పై వేటుంచి’ అనునది
మొదటి కవితగా చెప్పకోవచ్చును. ఈ
కవిత చోటుచేసుకున్న ‘తిరుగబడు’ కవి
తా సంకలనం కూడా మొదటి సంకల
నంగా భావించవచ్చును.

ఈ సమయంలోనే దిగంబరకవులు,
సి.వి. (సి. విజయలక్ష్మి), అద్దేపల్లి సమా
జంలోని సర్వసామాన్యమైన ఆత్మరంజ
నని అసహ్యించుకుంటూ కవితలు వెలువ
రించారు. రచయితల కర్తవ్యం ఏమిటని
ప్రశ్నించారు

‘వేదాంతులు జీవితాన్నీ, ప్రకృతిని
అవగాహన చేసుకున్నారు. మేం
లోకాన్నీ, జీవితాన్నీ, ప్రకృతిని కూడా
మారుస్తాము’ అని శ్రీరంగం నారాయణ
బాబు అన్నటుల వారి కవితలలోని వస్తు
వులో, కవితలో ఉంది. శ్రీరంగం నారా
యణ బాబు తెలుగులో భీభత్సకవిత్వా
నికి అంకురార్పణచేసి ముప్పుయి సంవత్స
రాలు అయిపోయింది. ఈ భీభత్సందిగం
బర కవుల కవితల్లో అగపడుతుంది.
దిగంబరత్వమంటే శారీరకనగ్నత కాదు.
దిగంబరత్వమంటే...

‘మనిషిలో అట్టడుగున బురదగుంట్లో
పడివున్న మనీషని లేవనియ్యడం
ఎముకల లోతుల్లో ధ్వనించే
స్వచ్ఛమైన గీతాల్ని ప్రతిధ్వనించడం
కళ్ళవెనకదాగియున్న

సిగలైన కన్నీళ్ళని ప్రసరించడం
...నిజాన్నినిజంగా నగ్నంగా చెప్పడం’
వారి ఉద్దేశం.

ప్రజల అవిద్యని, అజ్ఞానాన్ని, అశక్తి
తని ఆసరాగా తీసుకుని దేశాన్ని దోచు
కుని తినడం మరగిన పరిపాలకులు, సం
ఘంలోని వివిధవర్గాలవాళ్ళు నేడు ప్రజ
లపై రుద్దుతున్న ‘కుఠ్ఠవ్యవస్థ’ ను ఎదు
ర్కొంటూ దిగంబరకవులు ‘దిగంబర
కవిత’ను మూడుసంపుటలలో వెలువరిం
చారు.

స్వాలాముఖి, చెరబండరాజు, భైర
వయ్య, మహాస్వప్న, నగ్నముని మరియు
నిభిలేళ్ళర్లు నిర్మించిన దిగంబర శకం
లోంచి ఇలా అంటున్నారు. చెవులుంటే
విను, కళ్ళుంటే చూడు, మెదడుంటే,
ఆలోచించు, పసవుంటే అంటే చీమూ,
నెత్తురూపంటి నీలి, నిజాయితీ వుంటే
దేశమంతటా రాజకీయనాయకులు, పెద్ద
పెద్ద బొజ్జలు, గొప్పగొప్ప ప్రజారక్త
వ్యాపారులు, పదవికోసం, డబ్బుకోసం
దేశీకైనా తెగించే మహాత్ములు జాతిరక్త
నాశాలనిండా మహమ్మారిలా వ్యాపింప
చేస్తున్న ఒకకుఠ్ఠవ్యవస్థని నాశనం
చెయ్యడానికి బయటికినా అని ఆహ్వానిస్తు
న్నాడు. ఇలా-

‘ఈదారుణదారిద్ర్యభీకర విషఖండంలో
ఈ గొంతులుకోసే వ్యవస్థలో
ఈసారి నీ ఇంటి దోపిడీ గాళ్ళతోనే

సమూలంగా నుందరసమతావ్యవస్థకై
బలాలను లేల్పుకోమని
ఆహ్వానిస్తున్నాను'-

అని ఊయకోపండా ఈవిధంగా
అంటున్నాడు-

'నన్నయ్యను నరేంద్రుడి బాంబలోనే
నిద్రపోనియ్యి
లేపకు,

పీకనులిమి గోతిలోనిది లాగుతాడు
ప్రబంధాంగనల తొడలు తాడి మొద్దులు
తాకిలే కాసువిరగొట్టు
కుచములు ఎవరూఎక్కి పగ్వతాగ్రాలు
తలను ఢీకొని ద్రోలు కొట్ట
పండితవర్యా రికార్డులా నోరు త్రిప్పకు
నవసృష్టి కాలదన్నకు
భావకవుల నలంక హావభావాలకు

సవాలు

అభ్యుదయకవీ నల్లమందు తిని

నిద్రపోయా వీ

నయాగరా సరిపాతంగా

రూక లేకపోయిన అన్నయ్య
గుడ్ బై మీకించరికి సలా న వారేకుమ్
నచనంలేగు

కవిత్వం అంతకంటే లేగు'-

కవితారీతులలో అన్నదాదాళు ఒకే ఆన
మగ్గస్థాయిలో లేచుకు కవిత్వరంగంలో
ఎదురవుతూ, ఏవీ జీవితవాస్తవికతనిపట్టు
కోలేకపోయిన దస్థితి ఏర్పడినప్పుడు
వచ్చి తిసుకుబాటే దిగింబరకవుల
కవిత.

వీరికవితలో మరమైన లైంగిక చిత్రా
లతో సున్నితపై న మానవత్వపర మాగ్ధం
వ్యక్తం చెయ్యగడినరీతికి ఉగాహరణంగా
కైరవయ్య 'చెరచబడ్డ గీతాన్ని' చూడ
వచ్చు.

"నేను చెరచబడ్డ గీతాన్ని
వగ్నంగా నడివిధిలో కాటేసిన
భూతాన్ని,
స్వార్థపు కాంక్షలు తొడలనుధ్య

నలిపివేయబడ్డ రాగాన్ని

.

చెరచబడ్డ గీతాన్ని

చిత్రించబడ్డ భూతాన్ని" ఈ 'చెరచబడ్డ
గీతాన్ని' విమర్శవాత్మకంగా చూడ
దలచుకున్నవారు శ్రీ వెళ్ళేరు నారాయణ
రావుగారి 'తెలుగులో కవితావిప్లవానికి
స్వయాపం'లో చూడవచ్చును.

ఈ సంకలనాలకు అటు, ఇటుగా
అభ్యుదయ కవిత్వం ఏడా విరుగడ
అయింది అనుకొనేవాండ్లకు గాలికిపాటు
కలిగించే విధముగా, అభ్యుదయ కవిత్వం
పుల్లోపుట్టి మఘులోగిట్టే మూన్నాళ్ళ
ముచ్చట కాదని నిరూపించే విధముగా
నీ. విజయలక్ష్మి 'విషాదభారతం' కావ్యా
వతరణ జరిగింది. ఈ కావ్యానిక కస్తువు
ప్రస్తుతం మనకేశములో జరుగుచున్న
'కపటనాటకం' ఇతివృత్తం.

శ్రీ కె. వి. రమణారెడ్డిగారు రన్నట్టు
'ఈ కావ్యములో పూవుల్లేవు, తావుల్లేవు,
సంజల్లేవు, సంగీతాల్లేవు, నగిషీలులేవు,
నాణ్యాలులేవు. భాషాలోపాల్లేవు, అలం
కారాల కుచ్చులలోపి లేవు - అయినా
కవిత్వం ఉంది. హృదయనిర్భరత్వం
కవిత్వానికి ద్రవ్యం. మోటలూ, మోటల
కుప్పలూ, గజాలూ, మాత్రలూ-ఇవన్నీ
ఉపాంగాలు మాత్రమే.'

'కవిత సరిహద్దుల్ని నిర్ధారించడం
గగన పరిధిని స్కేలుబద్ధతో కొలర
ప్రయత్నించడం'

అని నీ. విజయలక్ష్మిగారు అంటున్నారు
వారి ఎనిమిది పర్యాలకావ్యంలో. ఈ
కావ్యం చదువుతుంటే మనదేశం, మన
కాలం కళ్ళకు కట్టినట్లు కనబడుతుంది.
దేశంలో పెచ్చరిల్లిపోతున్న నిరంకుశభార
ణలు, ఓట్ల పండుగలో జరిగే దగాలూ,
గోర్లనాటకాలూ, కొండెక్కుతున్న జీవన
సౌభాగ్యాలను ఎగనవదోసేతెన్నుగానక
తియపతుంటూ, అన్నివరాంతూ, పుట్టపర్లు

లకూ చేస్తున్న యాత్రలు డబ్బుకక్కు
ర్తి! పౌరసత్వాన్ని అమ్ముకోవలసి
వస్తున్న కైగీతాలూ, విషాదంమూర్తి
భవించిన భారతదేశం ప్రత్యక్షమాతు
న్నది. అసభ్యాలనీ, మర్యాద లనుకొనే
పదాలను కూడా నోట పెట్టించింది
కావ్యకర్తచేత ఈవిధంగా-

'నల్లమందులాంటి గంజాయదమ్ములాంటి
భంగునిషాలాంటి సారా కైపులాంటి
చేతబడిలాంటి, దయ్యం భయంలాంటి
గాఢనుపు ప్రిలాంటి, మూఢులకు

విశ్వాసం లాంటి

నేటి నిస్తేజ నిర్వీర్యుడదాసీన చైతన్య
కూన్య

నిల్లిస్తలనుండి తిరిగి మేలుకోండి'

అని మహాప్రస్థానపర్వంలో అన్నారు.

తమకావ్యానికి నాంది పలుకుతూ
అన్నారీలా.

'నాటి వ్యాసభారతం పడ్డనిమిదిపర్వాలు
నేటివిషాదభారతం ఎనిమిది పర్వాలే!
మహాస్మృతి నితాంతనిరంకుశాధికారంలో
నూదిమోపినంత నేలనైనా ఇవ్వని

రారాజులు నాడుంటే

వేలాదివేల ఎకరాల భూమాతకు

తమ ఉంపుకుకలైను జేసుకొని

గంజితాగడానికైనా గతిలేని కొట్లాడి

జనతాగంగోహం కడుపులు

నిలవున మాడ్చేసే భూస్వాములూ,

బయ్య ద్దర్శా నేడున్నాడు

నాటికుట్రలూ, కువకాలూ కునమాను

ఎత్తుకు పైఎత్తులూ

దుర్భాసనులచే గ్రహదీ మానభంగాలూ

రాజకీయాల్లో రంకువేసాలూ నేడు

పొడనూపాయి

నాడులూ నేడుగూడా నాడులో నిర్విక్ర

పరాక్రమంతో

ధర్మంకొరకు పోరాడే అభినవ

అభిమన్యులు తలయెత్తారు,

ధర్మాధర్మాలమధ్య న్యాయా న్యాయాల

మధ్య

సత్యాసత్యాతమధ్య, సతీ అవినీతులమధ్య
నాడులా నేడుగూడా జరుగుతోంది

భీషణ సంగ్రామం
ధర్మసంరక్షణార్థం, అధర్మవినాశార్థం
ప్రతిపక్షాల్ని చెండాడి ప్రగతని పరి
రక్షించేందుకోసం
ప్రళయరుద్రునిలాంటి నరుడు తెరుస్తాడు
కవిత్వ తీశేత్రం

అని నూత్నంగా కవిత్వ ధ్యేయాన్ని
వ్యక్తపరిచాడు అతి నూత్న విషయాలు
పట్లకూడా ఎంతో పరిశీలనాత్మక విమర్శ
చేతుడం వీరికావ్యంలో మనకు అడుగడు
గునా కనిపిస్తుంది. ఇందులో కుహనా
సంస్కారవంతులకీ మర్యాదస్థులకీ ఏ
మాత్రం మర్యాద వ్యతీతని నిస్సం
కోచంగా చెప్పవచ్చును.

‘యువతీ యువకుల్లా
మన్నదిన పాముల్లార
చిలుం నాకి బజ్జోకండి
ఎప్పటికప్పుడు ఎక్కడికక్కడ
కొలింపెట్టి
తగలగొట్టి
చిలుం వదలగొట్టాల్సిందే
తరం మీది
బరువువారి
బాధ్యత మీది
భావిమిది’

అని దిగంబరకవులు సి. విజయలక్ష్మి
పరోక్షంగా, ప్రత్యక్షంగా అంటున్న
సమయంలో అద్దేపల్లి రామమోహనరావు
‘మనసమాజంగా ముందుబాగుపడాల్సింది
మనిషి, మనిషితనలోని చైతన్య స్పృతిని
సమాజక్షేమం వైపు మళ్ళించాలి.
సమాజమంటే తనలాంటి వ్యక్తుల సమూ
హమని గ్రహించాలి. డబ్బుకంటే
ప్రధానమైంది హృదయ మని తెలుసు
కోవాలి. గుండెలోనుండి చైతన్యపు లో
తుల్ల నుండి సమాజాన్ని మార్చగలనని

భావించాలి.’ అని తమ అంతర్జ్వాలతో
సాహిత్య ప్రపంచంగా అడుగుపెట్టారు.
‘సమాజంలో నిరంకరం సమస్యల
రూపంగా మంతుతున్న జ్వాల’ అని
అన్నారు.

అంగుళే ఈనాడు మానవుని చైతన్య
పరిమాణానికి గ్రహణం వట్టింది. సమాజ
సమస్యలకీ అంధకారం ఉరిత్రాళ్ళు పేను
తోంది అని అంటూనే...

“ప్రతిమనిషి మానవత్వపు సంచలన
మయినప్పుడు
ప్రతిమనిషి వ్యక్తిత్వపు వికాసమయిన
నాడు
అనంతకొటి మానవుల మహా చైతన్య
కేగాలి

ఆ మంట లారిపోక తప్పుదు -
ఈ గుండెలో పూలు వికసించక తప్పుదు”

ఇలా అంటారు. మనజీవన ధ్యేయాన్ని
గుర్తుకు తెస్తాడు. అలాగే ‘నా మానవు
లారా రండి’ అంటూ ఇలా ఆహ్వానిస్తు
న్నాడు.

‘మనగుండె తిన్నింటి నడుచునుండి
ఒక మారన సంకల్పాన్ని గుచ్చి
అగ్నిజ్వాలామాలికను గూర్చి
మనచుట్టూ కమ్ముకొచ్చే చీకట్లకు
దహిద్దాం రండి
సమానం అయిన నవ వినూతన
సమాజాన్ని ఏర్పిద్దాం రండి’

ఈవిధముగా వచ్చిన అదకాబ్దంకవితా
యునికి, సంకలనాలకు అతి వాస్తవికతకు
ఈ మలుపు మూలాధార మని కూడా
చెప్పవచ్చును. ఈకవితల్లో దిగంబరత్వం
ఉంది, విప్లవకవిత్వం ఉంది, అభ్యుదయ
కవిత్వం ఉంది.

మనకు తెలియని

మనవాడు !!

- శ్రీ ఎ. రజాహుస్సేన్, ఎం ఏ.

‘ఈసాయంత్రమే

వస్తున్నాడట

మనవూరికి

పదం బండి

స్వాగతం చెబుదాం

అతనికి .

ఊరంతా ఇడమంట

అతనితోనే ఆందరినోట

ఎం కేముంది

సాయంత్రానికి

పూలదండలతో

పూలగత్తులతో

ఖరీదైన నీమబట్టలతో

నిండింగి ట్రేషన్

కోటిగుంలలతో

ఎరుడుచూస్తున్నది ట్రేషన్

రైలు వచ్చి ఆగింది

నవమంతా పరిత్రాస

అమ్మకాను కంపార్ట్ మెంటులకు

కనిపించలేదు అతగాడు

‘ఏదీ? రాలేదా!’

వస్తానన్నాకరాకుండా

ఉండడే !!

అతను మాటతప్పే

మనిషి కాదే !!

ఏమో? వస్తే ఉంటాడుగా

రాలే జేమో?

గడ్డోలే తిండి నవతి

నిరాశలో మునిగింది జనత

ఇంతలో

‘వచ్చాడు! వచ్చాడు

మన నాయకుడు’

అన్ననాదాలు
 'భరతమాతకు జై'
 అన్న నినాదాలు
 వెనక్కి తిరిగి చూశారు
 తమ కళ్ళను తామే
 నమ్మలేక పోయారు
 'ఇతిగాడేనా ?'
 నామెచ్చిన మొవగాడు
 ఇతిగాడేనా?
 తల్లకొల గుండెలు
 అదిర గొట్టినవాడు
 మూడోక్కాసుగోంచి
 ముచ్చటగా దిగుతున్నాడు
 బోసే నవ్వులు
 రువ్వులున్నాడు
 అరగే వంటివాడ
 కాస్తోళ్ళోటైనా లేదా
 వ్యోటు లేగు బూటులేగు
 సరికదా! కనీసం
 చొక్కా అయినా లేదు
 పూలదండలు
 పూలగుత్తులు
 ఒక్కసారిగా
 తిలలు దించుకున్నాయి
 తమ తిప్పును తాము
 తెలుసుకున్నాయి!!

ఎవరి మెండరి అరకులనుండి (గీతర
 గతుల వలకు) తరగతుల పై
 బుట్ట, పైడులు, జనగలు బుట్ట గురి
 మైన ధరలకు పోయినా గాన పైలు
 గాన స్వయంచేయ ప్రసిద్ధమైన బక్
 ప్టాలు -

వి. ఆర్. విజన్స్

విజయవాడ-1.

మాలతీ మాధవము ఉత్పాద్యమా?

- శ్రీ పాలకోడేటి జగన్నాథరావు, ఎం. ఏ.

(గత సంచిక తరువాయి)

కథాసరిత్సాగరములో ద్వితీయ బ్రాహ్మణయువకుడు సమయస్ఫూర్తితో బ్రవర్తించి మిత్రునకుజేసిన సహాయము మాలతీ మాధవములో కామండకి నాత ధారణయై నిగ్వహించినది మదిరావతి వేషములో ద్వితీయ బ్రాహ్మణ యువకుడు నిపుణముగా నటించినట్లు మకరంకుడు కూడ మాలతీ వేషములో నాంపవతిని యుండుటచే నాతడు భవతి! సులభ మపి బహునర్థసంకటం పోత తన వయస్యస్య. అనికామండకో పలుకగా నామె, కస్త్యమస్థాపించితాయామ్, అనియాభారమును తనపై వేసికొనినది. అప్పుడు మకరంకుడు ఏనం భగవత్వేద నానాలె అని ధైర్యపడును. కథాసరిత్సాగరములో సమయస్ఫూర్తితో మిత్రోపకారపరాయణునితో బ్రవర్తించిన ద్వితీయ బ్రాహ్మణ యువకుని ఉదాత్తచరిత్ర కామండకి కనుసన్నలలో కీలకముగల నడచిన మకరంకుని పాత్రలో (మాధవుని నా తలోకూడ) కనబడదు.

ఆధముగా మదిరావతి వేషములో నున్న ద్వితీయ బ్రాహ్మణయువకుని సభిజనులు వధువుగా నలంకరించుచుండును. ఆసమయమున నొక స్త్రీ యచటకు వచ్చును ఆమెను సభిజనులు గా నున్న బ్రాహ్మణయువకు ధాశ్చర్యపడును. మదిరావతియే ముని యామె యేకాంతముగా మాటలాడుచు తనప్రియునితో కనకాల్పము సమాగమము కలుగునో యని విచారించును. అప్పుడు ద్వితీయ బ్రాహ్మణ యువకుడు తన ప్రియుని లికి తన ప్రగతి ప్రేమభావమునకు సంబంధించి తనవేషమును తొలగించి యామెను కాగిలించు

కొనును. ఇరువురును గాఢాలింగనము లలోకరిగి పోవుదురు.

ఇక మాలతీమాధవములో మాలతీ వేషములోనున్న మకరంకుడు మదయంతిను కలిసికొనిన విధమును బరిశీలించి నచో భవభూతి సందగోభితముగ నొక చిన్నమార్పును జేసికట్లు కనబడును. దానిని పరిశీలించుము.

మాలతీ వేషములోని మకరంకునితో సంవత్సరము వివాహము జరిగిపోవును. అనాడు రాత్రి యిరువురు కాతుకమందిరమును బ్రవేశించును. మాలతియే యనుకొని నందనుడు మకరంకునితో సరసములాడవోగా నాతడు విరసముగా బ్రవర్తించును. దానితో గోపగించి నందనుడారాత్రి శయనాగారమును వీడి వెడలి పోవును.

ఇదియే భవభూతి సందగోభితముగా కథాసరిత్సాగరమున కంటే భిన్నముగా చేసినమార్పు. ఇది కేవలము హాస్యరసమును పరిణోచించుటకే యని నాభావన. హృద్యమైన - సరసమయిన హాస్యమి ప్రకరణములో కనబడు దీ సందర్భము లోనే.

మాలతి తనకు గదిన మునునంగులకు సంబోషించుచున్న మదయంతికకు నీ వార్త దుఖవాయక మగును. మాలతిని మూదలించుటకై మదయంతికి శయనాగారమునకురాగా నామెతోపాటు బుద్ధగత్తిత కామండక ప్రవేశించును.

మదిరావతియే యనుకొని సభిజనులు ద్వితీయ బ్రాహ్మణ యువకుని వధువుగా నలంకరించుచున్న సమయములో స్నేహితురాలిని చూడవచ్చిన యాతక ప్రియురాలు తనప్రియుని కలిసికొనును ఈ సందర్భమునే భవభూతి నందనుడ

తదతి ఛానగా మదయంతిక మాలిని
మందలింతుటై వచ్చి మకరంగుని గలిసి
కొని నట్లు వర్ణించెను. ఇట్లు సందర్భములు
వేరయినను వాని సామ్యమునకు క్షుతి
మాత్రముకానరాదు.

ఇట్లు మదయంతిక శయనాగారము
నకు వచ్చు సమయమునకు మాలిని వేష
ధారియగు మకరందుడు కపటగ్రద
నటించుచుండను. కామందకీ బుద్ధ
రక్షితలు నిద్రాభంగము చేయవల
దనగా మదయంతిక శయ్యపై కూర్చుం
డును. కామందకీ, బుద్ధరక్షితలు మదయం
తికను ప్రసంగమునకు దించియామెచే తన
ప్రియునిపైగల గాఢప్రేమను ప్రకటింపఁ
జేయుదురు. నిద్ర నటించుచు నామాట
లను వినుచున్న మకరందుడు లేచి మద
యంతిక కరగ్రహణమును చేయును.

మదిరావేషధాడ డగు ద్వితీయ
బ్రాహ్మణ యువకుడు గాని, నిజముగా
తననెయ్యారాలు మగిరావతికి వివాహము
జరుగచున్న దని మాడవచ్చిన యాతని
ప్రియురాలుగాని పరస్పరము కలిసికొందు
మని కలనైన నూహింపలేదు అట్లుహిం
పని విధముగా వారు కలిసికొనుట
ద్వారా కలుగు కథాసరిత్సాగరము
లోని ఉత్సుకత - సంభ్రమాశ్చర్యములు
మాలిమధములోని మదయంతికా మక
రందుల సమాగమ సన్నివేశములో
కామందకీబుద్ధరక్షితల ప్రవేశము; మకరం
దుని కపటనిద్ర - వీనివలన ప్రకరణమును
జూచు ప్రేక్షకులకు కలుగజాలవనుట ప్ర
త్యక్షరసత్య మని నా యభిప్రాయము.

కాస్తవమునకు మాలిమధపుల వివా
హమునకు విఘాత మేర్పడనేలేదు. కాని,
వీరివివాహమునకు కామందకీ పథకములను
నడపుట అవలొకత మాటగా పోషి
సహచరో మధవస్య బాలమిత్రం మక
రందో నందనస్యభగినీం మదయంతికాం
యతి సమవ్యవహితీ తత్ ఖలు మధవ
స్యాభిరం ద్రింతుం భవతి. అని భవభూతి
పద్యోక్తానుభవమును ఉంతతత్వము చెప్పెను.

చేసినచో భవభూతి కథాసరిత్సాగరము
కరణమునకు నిదర్శన మగుచున్నది.

మాలిమధములో ప్రధానకథ
కనుబంధముగా పంచమాబ్జమున అఘో
రఘటకవృత్తాంతము; అష్టమాబ్జమున
వానిశిష్యురాలగు కపాలకుండల వృత్తాం
తము వర్ణింపఁబడినది. కథాసరిత్సాగర
ములో వీరి వృత్తాంతమునకు బ్రాహ్మణ
మిత్రులకథకు ట్టి సంబంధమును లేదు.
‘బ్రాహ్మణమిత్రుల కథతో సంబంధము
లేని పై వృత్తాంతములు కథాసరిత్సాగర
ములో మూడవలంబకములోని చతుర్థక
రంగములోకలవు. ప్రస్తుత మిగింపక ఫ
లను తులనాత్మకముగాఁ బరిశీలించుము.

విదూషకుడనువాడు అదిత్యసేనుడను
ఉజ్జయినీనగర రాజ పురోహితుడు.
అతడు బ్రాహ్మణ సంఘమునకు నాయకుఁ
డగుటకై చక్రధరుడను విప్రునియాజ్ఞాను
సారము శృణానములో కొంతవేయబడిన
వ్యక్తులముక్కులను కత్తిరించి తెచ్చుచుం
డగ మార్గమధ్యమున జొకపరివ్రాజకుడు
భేతాళాధస్థితిమైన శవమునెక్కి సమీప
కాత్యాయనీ దేవాలయమునకు బోవును.

కథాసరిత్సాగరములోని ఈ ప్రవ్రాజ
కుడే మాలిమధములో అఘోర
ఘంటకుడు. ఈవిదూషకుడు చేసిన పను
లనే మధవుడుచేయును ఇది అఘోర
ఘంటకవృత్తాంతమునకు పూర్వకథ. దీనిని
భవభూతి తన ప్రకరణమున గ్రహింపక
తదనంతర కథనే గ్రహించెను.

కమూషకుడు ప్రవ్రాజకు ననుసరించి
గుడిలోనికి పోవును. అతడు తనకు
మంత్రసిద్ధి కలుగునట్లు కరము నిమ్మని
దేవిని ప్రార్థించును. దేవి యాదిత్యసేనుని
కుమార్తెనుదెచ్చి తనకు బలియిమ్మని
కోరును. ప్రవ్రాజకుడు శవముపై నాకాళ
గమనమును జేయుచుఁ జోయి నిద్రించు
చున్న రాజకుమార్తెను దెచ్చిదేవికి బలి
యిచ్చుటకు సిద్ధపడును. మోటుననుండి
దీనినంతినుగ మనించుచున్న విదూషకుడు
చివాలునచోయి ప్రవ్రాజకునిజంపి రాజా
కుమార్తెను భక్షించును.

ఈకథనే చిన్నచిన్న మోద్యులను,
జేసి భవభూతి మాలిమధము నంజు
వర్ణించెను. మాలిమధములోని అఘో
రఘంటకుడు కథాసరిత్సాగరములోని
ప్రవ్రాజకుని వలె మంత్రసిద్ధికై కరాళా
దేవిని పూజించును. కథాసరిత్సాగరము
లోని కాత్యాయనీవలె మాలిమధము
లోని కరాళాదేవి తనకు పలానాస్త్రీని
బలియిమ్మని కోరదు. అఘోరఘంటకుడే,
మాలిని బలియిక్తు నని మొక్కుకొనును.
ప్రవ్రాజకుడే శవమునెక్కి గగనమార్గ
మున రాకుమార్తెను దీసికొని రాఁగా
అఘోరఘంటకుడు మాలిని తెచ్చుటకు
తన శిష్యురాలయిన కపాలకుండలకు
నిశుమించును. మాలిని వివాహమునందక
మంత్రితో నిశ్చయమైన వార్త విని,
నిరాశతో మహామాంస విక్రయార్థమై,
శృణానములో తిరుగుచున్న మధవుడు
మాలిని యాగ్రవాదమును విని చివాలున
పోయి కథాసరిత్సాగరములోని విదూష
కునివలె అఘోరఘంటకుని సంహరించి
మాలిని రక్షించును

ఇట్లు ఉభయకథలలోను నీవత్తార
తమ్యము లున్నను గర్వాత్మకా ప్రధా
నాంశము లేకీభవించుచున్న తమట
నిస్సంశయమే కదా.

బ్రాహ్మణ కథలతో సంబంధములేక
కథా సరిత్సాగరములో నెక్కడనో
యేగో సందర్భములో వర్ణింపఁబడిన
కథను భవభూతి తన ప్రకరణములో
వర్ణించుటలోగల యాంతర్య మేమియో
పరిశీలించవలసి యున్నది. ఈ ప్రకరణ
మునే పరిశీలించినచో పుష్టాబ్జములో
కామందకీ పథకము ప్రకారము గుడిలో
మధవుడు మాలిని పాణిగ్రహణముచే
చేసిన సందర్భమున లఙ్ఘాభరముచే వణకుచు
నిలువఁబడిన మాలిని జూచి, లవంగిక
పలికనాభగవతి! కృష్ణచతుర్దశి రజనీమహా
శృణానసంచారప్పుడ గూర్తవిషమ వ్యవ
సాయః నిష్టాపిత చండపాపందోద్ధండ
భుజదండసాహసః సాహసికభి ర్వేదః.

ఖలు అతఃమే ప్రీతిసభ ఉత్కంఠితా” ఈమాటలే యఘోరఘంటక వృత్తాంత వర్ణన ప్రయోజనమును తెలియజేయుచున్నది. మాధవుని సాహసికత్వమును వీరత్వమును వర్ణించుటకు అఘోరఘంటక వృత్తాంత కేల? మాలతీవేషములో మకరండును మదయంతికను తీసికొని పోయెననియు, గుడిలోనుండి మాలతినిమాధవుఁడు తీసికొని పోయెననియు, వార్తలను విని రాజుపైనికులును పంపఁగా వారితో మాధవుఁడు మకరండునితోఁగలిసి చేసిన యుద్ధ మాతనిపీఠత్వమును సాహసికత్వమును జూపింపించుచున్నదిగా యని, దీనికి తూర్వపక్షమును చేయువచ్చును. కాని అప్తమాంకములో యుద్ధ వర్ణనమంతయు కలహంసునిచేఁ జెప్పించుటచే మాధవుని వీరత్వము సాహసికత ప్రేక్షకులకు వశోత్తమై పోయినది. కాని యఘోరఘంటకవృత్తాంతము వజన మాధవుని వీరత్వ - సాహసకాదిగుణములను ప్రేక్షకులకు ప్రత్యక్షము చేయుటకు ప్రకరణకర్త కవితాశము కల్గినది ఇంటియే కాక మాలతితనకు దక్కకపోవుటవలన మాధవుని మనసులోగలిగిన నిరాశానిస్పృహల వర్ణించుటకు కూడ కవికి మంచి యవకాశము కల్గినది.

ఇక కపాలకుండల వృత్తాంతమును బరిశీలింతము. ఇది భవభూతి స్వకపోలకల్పితముగా అఘోరఘంటక వృత్తాంతమునకు జోడించిన కథ. ఈమె, అఘోరఘంటకుని శిష్యురాలు. తన గురువును జడన మాధవునిపై సమై పగపట్టును. మాలతీనెట్లయినను వధించి మాధవునిపై పగ పాధింపవలయునని నిశ్చయముతో మండును. మాధవమకరంగుని పద్మావతీ నగరరాజు సన్యముతోఁ బోరడుటకుఁ బోయిన సమయమున నుద్ధావనమున కొంటరిగ, నున్నమాలతిని కపాలకుండల యపహరించుకొని పోవును.

భవభూతి స్వకపోల కల్పితమైన కపాలకుండల వృత్తాంతమువలన ప్రయోజనమేమి యని విచారింపవలయును.

వినావిప్రలంభేన నశ్యంగారః పుష్టి మక్నుతే అనునాలంకారిక నియమానుసార మీ కపాలకుండల వృత్తాంతము ప్రకరణములో మాలతీమాధవుల విప్రలంభశ్యంగారమును కర్ణించుటకు కవికి చక్కని యవకాశము నిచ్చినది కామార్గా హిప్రకృతికృపణా శ్చేతనాచేత నేషు అన్న కాళిదాసు నచనానుసాగము జలదయను మదేధమును తన సుఖవార్తను మాలతికిఁ జిప్పిరచ్చుని ప్రార్థించు మాధవుని వియోగశ్యంగారము నవమాంకమునఁ గడురమ్యముగా వర్ణింపఁబడినది. అంతియే కాక యీకపాలకుండల వృత్తాంతము శ్రీ పర్వతముపై నెచటనో తపస్సు చేసికొను నాదామినీ పాత్రకు కూడ ప్రవేశావకాశము నిచ్చినది.

సాదామినియు కామందకవలె భూరి వసువుగను స్నేహితురాలు. నవోన్మాయురాలు. మాలతిని కపాలకుండల చంపబోవుచుండగ మాలతి చేసినయూర్తనాదమును విని, సాదామిని కపాలకుండల తారకుండి మాలతిని రక్షించును. మాలతి కొఱకై ప్రాంత్యాగమును జేయుటకై యుగ్యుక్త డగు మాధవుని చేతిలోవకుళమాలను పడునట్లు చేసి తత్ప్రియత్నముచుండి యాతని విరమింపజేయును. ఆకర్షణ విద్యచేనామ మాధవునాకాశయాగమున గొనిపోయి మాలతీ సంవర్షనాల్పిగా నాది సౌఖ్యములను కల్గించుచు మిత్రుని విరహగుఃఖమునే చూచి సహింపలేక మోహోన్మత్తుడగు మకరండుని కూతురి కొరకై మరణోద్యుక్తుడగు భూరివసువును రక్షించును. పద్మావతీనగరరాజు మనసుమార్చుకొని మాలతి మాధవుల, మదయంతికామకరండు వివాహమున కంగీకరించుచు భూరివసువు నెదుట వ్రాసుంచియిచ్చిన లేఖను బెచ్చి

కామందక్యాగులకు; మాలతీమాధవులకు; మదయంతికామకరండులకుఁజూపి సంతోషమునుగలిగించును. అందరును సంతోషించుచుండగ కామందకీ సాదామినులు తమతమ సౌహార్దములను స్మరించుకొనుచు పరవశలగుదురు.

ఇట్లు మాలత్యపవారణమునోదుఃఖాంత మగుచున్న పరిస్థితిని చక్కగిద్ది సుఖాంతము గావింపజేసి పాత్ర సాదామిని. కావుననే ఈమె నందరును సుప్రసన్నాః నః కనిష్ఠా భగవతి యని స్తుతింతురు. మాధవమకరండులు “ఈ నః ఖలు భో. శ్లో! అపిచింతామణిశ్చింతా పరిశ్రమను జేక్షతే.

ఇదం త్వత్కృత మన్యేన కృత మాశ్చర్యమార్యగా (దశమాంకము)

అని స్తుతించిరి. అందం దరితెచ్చుకొన్న గుడ్డపేలిక లాకటిగాఁజేర్చి కట్టుకొన్న బొంట్లట్లుకొని బిచ్చమెక్కుకొని తెచ్చుకొన్న మెతుకులనుతని తీవించుచు ముక్తనాశించుకామ దళ వలె ఇక్కడనున్న సామాన్యశ్యంగార దూతికిఁగ ప్రవర్తింపక తన తపశ్చర్యకు స్నేహధర్మమునకును చితముగా నుదాత్తముగాఁ బ్రవర్తించు కథను సుఖాంతము చేసిన సాదామిని నిజముగా వంగుటలే.

భిట్టుమూర్తిచెప్పినట్లు మాలతీమాధవము కేవల కల్పనాకథ కాదు. కావున కృత్రిమ రత్నముకాదు. కేవల మాద్యపక్తిగతాకాపాఠులచేత ప్రకాశపీనమై గనిగొల్పట్టిన రత్నమువంటిదికాదు. కాని యవారిరెక్కువకల్పనా విభూషణ వశమైన తూర్వవృత్తిమగుట వలన మాలిమాధవము సానల దీరినకాలిరత్నమును విస్మయము. ఇట్టి కాలిరత్నముల మహోదధి యయిన కథాసరిత్సాగరము (బృహత్కథ) విస్మరింపఁబడుచుండుట తోచినయము.

బైరాగి చీకటి నీడలు - ఒక పరిశీలన

- శ్రీ కంగువారి శిరామయ్య, ఎం ఏ

మానవుడు చీకటి కణ్ణలం నుండి బయటపడి తన స్వరూపాన్నే ఒక మహత్తర ఆదర్శంలో, ఒక విమలత్వాన్ని నిర్మించుకునేందుకు వివిధ సాహితీ ప్రక్రియల్లో కృషిచేస్తూకవిత్వంలో అభ్యుదయాన్ని చూపుతున్నాడు. కాస్త్రీయమైన భౌతికవాదం దీని ఆలోచన శ్రమక జీవన సాందర్యం దీని ఆదర్శం.

ఆకలి, చీకటి, దండత, అసమానత, పరాధీనత మున్నగు సాంఘిక వ్యాధుల నిర్మూలనమనకు కృషిచేయు మున్నవారిలో బైరాగి ఒకరు.

‘ఉహా! వాస్తవానికి మధ్యవ్యవధిలో నీడలు పడుతున్నాయ’

నీడలు! నీడలు! చీకటి నీడలు ఈ చిక్కని చీకటి నీడలు మానవ జీవితపు కాళరాత్రిలో అస్పష్టపు కదలికల్లో వెన్నాడుతున్నాయి. ఇవి చలి చీమల్లా ముగురుకుంటూ పేదల గూళ్ళను చీకట్ల ద్వేషపు నీడలు నింపేసాయి. ఈ నీడల్లోనే ఎప్పటినుండో మానవుడి పోరాటం.

‘ఈ నీడ రాళ్ళపైని ఏ ముక్కలు ఎడగవని మనమంతా చీకటిలో ఆకలితో పోరాడే అన్యతంత్ర సైనికుల మన’

ఆకలి కోసం పోరాటం సాగించాలి పోరాటంలో సైనికుల మహిమ, సైనికులు స్వతంత్రులుగా పోరాడాలి. అప్పుడే ఆకలి కోసం పోరాడుతున్న విజయం లభిస్తుంది. అదీ గాకుండా ముగిసిన సైనికులమే కాని అన్యతంత్రులమనీ ఆకలి కోసం చీకట్లో పోరాడుతున్నా ఈ పడరాతి వృథాయమ్మిద కాలి ముక్కలు ఏమాత్రం ముత్యవ్వని కవి భ్రష్టుకున్నాడు.

ఆకలిచే ఎన్నో ప్రాముఖ్య బలైపోతున్నాయి. ఈ ఆకలి పేదవాడి కడుపులో ఎక్కినరాచుండు. ఈ ఆకలికి తను కనిస శిశువులనే చంపుకుంటున్నారని కన్నతల్లు ఈ ఆకలికోసం నోడ్లగూడ నక్కల్లా కాట్లాడుకుంటున్నారని ఈ ఆకలికోసమే ఎంతోమంది కన్యల లాల్ని అమ్మకుంటున్నారని ఈ ఆకలికోసమే కణ్ణలం కృష్టింపబడుతుంది. దీనికోసమే పేదవాడు ధనవంతుని మీదిక లిగుగబడుతున్నాడు.

ఆకలి జీవిత ఎప్పుడో

తొలచిన వేయి ఎరుగు

జీవితం ఎప్పుడంటిది వికసించుకాకనల్ని పెదజల్లుల్సింది. అందాల్ని ఆనందాల్ని పంచుకోవాల్సింది. జీవితాన్ని ఆకలి తినేస్తుంది. ఆకలి జీవితం చస్తుంది.

ఆకలి కోరిక పలికిన

పలువలు చెవులకు ములుగులు

మౌనం పాడుతుంటే లోకాన్నే మరచిపోయి వింటాం కాని ఆకలి కోరిక పలికితే చెవులకు ములుగులవలె తాకుతాయంటాడు కవి బైరాగి. ఎక్కడో పేగుల్లో అప్పువాడై ఎక్కి పడిస్తుంది ఆకలి. ఆకలి ముఖము, సంతోషము, దుఃఖం ఎరుగని ఆకలి మృగ కళ్ళకు ప్రపంచం కనిపించదనీ, ఆకలి హోరు ముంగు పిచ్చునా వినిపించదనీ, ఆకలి ఎంతటిరాక్షసి రూపం దాల్చుతుందో చూపుతాడు బైరాగి ఆకలి అనే కవిత్వం

‘తాజామహల్ పడగొట్టండోయ్’ అన్న కవిత్వంలో ‘మాకందుకు పాపహాను’ ప్రణయం’ మానవ శ్రమ మింగిన ప్రళయం’- పీడిత వృథాయాగ్ని చీల్చి, దరిద్రులను హోళనచేస్తూ, ఆకాశం మేడగా మారిన తాజామహల్ ను, రాజులుకుల్చిన

విలాస చిహ్నమైన తాజామహల్ ను, మోహానికి ప్రతీకైన తాజామహల్ ను, జగ మెరుగని ప్రేమ గాథలకు ఆలవాటమైన తాజామహల్ ను, పీడితుల్లోనే నిర్మించబడ్డ ఈ తాజామహల్ నీళ్ళను వెళ్ళ గించుచున్నట్లుగా మహాన్నతంగా వెలుగుతూ అంభావానికి ప్రతీకగా నిల్చిన రాలిగుండెల తాజామహల్ ను పడగొట్టండనీ, కీలు కీలు విరిచి పెట్టండనీ, రాయిరాయి విడగొట్టండనీనొక్కి చెప్పుతున్నాడు బైరాగి.

‘కడుపుమంట’ అన్న కవిత్వంలో

‘పానకపు ఎడకగా వస్తాం

టీ కవల ఈ చస్తాం’ అంటాడు.

తనలో మందుతున్న మందుకు తెళ్ళ గక్కుకూ పీడకులు కొనిరిస్తున్న విలాసాల్ని కూడదొంటానికి, సేనిస్తున్న పానకంలో ఎడక వటానికి, ధరిస్తున్న నగల్లో నాగుగా మారటానికి చివరికి ప్రాణాలైనా వెళ్ళ చేయకుండా పోరాటానికి సిద్ధ మున్నట్లుగా చిత్రికరిస్తాడు బైరాగి

శీకటి పెనుకాగ్ధం

కెరుస్తోంది ధగ ధగ ధగ

మంటల రక్త కరీటం

అది రాలిన పండుటాకు

‘యగ నంధి’ అనే కవిత్వంలో పై పాదాలు చెలతూ చీకటికాగ్ధం మంటల రక్త కరీటాల్లో ధగ ధగ మెయ్యుందనీ, అది రాలిన పండుటాకులావుందనీ నవ్యత చాటుతాడు కవి.

‘రేపు ములుదేరునావ

చుక్కాణి మనదేనోయ్’

వర్తమానం రోడ్డుమీద భవిష్యత్తు వానానం నడిచేందుకు సిద్ధమై తన ఆకాశోత్థిని వెలిగిస్తాడు కవి బైరాగి.

జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సానరాయిపై తెలిసినట్లు కవి ప్రతిభావంతుడో కాదో గద్యమువలననే నిర్ణయింపబడును. పద్యరచనలో పాదసంధము అందులోని గానము కవిప్రతిభలోని లోపమును కప్పిపుచ్చును. అందుచే ప్రాచీన మేధావులు 'గద్యం కవీనాం నికషం కదంతి' అని చక్కగా కనిపెట్టిరి. ఆ ప్రకారము నామమాద పద్య బంగముచే తన ప్రతిభా లోపము కప్పిపుచ్చుకొనుటకు ఏమాత్రము ప్రయత్నము చేయవలదు. గద్యరచనవ్వారా తన ప్రతిభాసంపత్తిని ప్రకారముగా వండితలోకిమునుండుచును.

సంగ్రహముగా ఈకావ్యమునచంద్రాపిడుడు సకల గుణాలవారుడై ధీరోదాతుడై అనుకూలుడైన నాయకుడు. కాచంబరి పరిణీతు, ముగ్ధ, మృదుగుడు. రాలైన నాయిక. వైద్యునిగోడీ పాంచాళి అను మూడురీతులలో పాంచాళి రీతి ఈ కావ్యమున బహుళముగా నాదరింపబడినది. అంగిరసము విప్రలంభశృంగారము, తక్కిన అష్టగసములకూడ అంగములుగా ఎడనెడ ప్రధానరసపోషకముగా నిలంకింపబడినవి.

ఇట్టి గద్యము పద్యము ఉత్కలీకాప్రాయము వృత్తికం, అని మువ్వధముగ నుండును. చూడ్చి మనగా సమాసములు లేని వ్యాసకృత్ గంధి యనగా పద్య పాదములవలె గణపదమైన భాగములుండును. ఇట్లు త్రివిధమైన గద్యము

కాచంబరిలో మనకు కనపడును. మనస్సును ద్రవింప జేసెడు రీతిలో విషయములను వర్ణించుటలో బాగుడు యిట్లు. ఈ క్రింది గెండుదాహరణములవంటివృద్ధుల కల స్వగులైన విషయములు మనకు సాహిత్యములో మరెక్కడను లభింపవు.

అనునామ యత్ర జలధర సమయే గంభీర మభి నర జలధర నివహ నివాద హుక్తిర్భిగదహి రామస్య త్రికుట వివరవ్యాసనా చాపహుగోషస్య స్థానోన గృహంతి శిష్టకవల మగ్రాన మగ్రజల ఆనంత దృష్ట్యా పీక్ష్య సాన్యాదశ దిశో జరా జ్జరిత విషాణకోటయో జానకీ సంవర్ధతా జీర్ణవృగాః అనునది. మరి యొకటి చిలుక తిండిని గండ్ల చిలుక కూనను వ్యాధుడు క్రిందపడ వేయు సందర్భములోనిది.

కచంధుడు మూర్ఖుడనియులవంటి రామ లక్ష్మణులను ఒక టేసారి నల్లగా దీప్తిముగానుండు తన చేతులతో పట్టుకొనుట. అట్లే నల్లగా దీప్తిముగా పాములవలె నున్న గాచాం కేతువులు ఒక టేసారి మూర్ఖులచేత్రుల గ్రహణము పట్టినట్లు ఉన్నదనియు దానివలన మూడులోకములకు మహాభయము సంభవించినదనియు వర్ణించుట అద్భుతమైన వస్తువును అనురణనముగా ధ్వనింపజేసినది. ఇదికావీనాసు మేఘసందేశములో యక్షుడు మేఘునితో తన ప్రియురాలి యనన్ధను వర్ణించుచు చెప్పిన ఈ క్రింది అద్భుతవిషయ

మనో సమానముగ నున్నది. అదే మన 'ప్రాచీనమాలే కనుమిత కలా మూత్ర శేషామ్ హిమాంశోః' యక్షిణి కృశించి ఒక్క చంద్రకళకలె మంచముపై కంకరగా పండుకొని యుండునట. అప్పుడామె నూర్చుదిక్కు మూలమున క్షితి యున్నదై ఏక కళాత్మక చంద్ర కథారలె నుండునట. నూర్చుదిక్కు క్షితిజమున ఏక కళాత్మక చంద్రరేఖవర్షించుండును. తరువాతి వెంటనే కమ్మనా ఆయావాసస్య. అప్పుడా కేషించిన ఏక కళ కూడ నదృశ్యమగును. నూర్చునాత్మక శక్త్యలంకార ధ్వని కిది పరాకాష్ఠయైన యుదాహరణము. ప్రతిభావంతుడగు చిత్రకారుని చిత్తరువు వలె నది యెప్పుడు చున్నది. దీనికి మించిన భావచిత్రము మరియొకటి యుండదు.

ఎన్ని విషయము లన్నను చాణానికి హూత్రము అశ్లేష ప్రీతి వలె అశ్లేష ప్రీతి తద్గతు. ప్రతి వర్ణనలోను శ్లేషలు తరువాతి శ్లేష మూలక సాచ్చిక్య ఉపమాలంకారములు నిత్యముగా నుండును. అదేవిధాని విరోధాభాసాలంకారముచే ముగింపుచేయును. ఇది అనేక ఆలోచనలను రేకెత్తించుచున్నది. జగత్తింతయు అత్యంత జటిలము. సంక్లిష్టము. అసంతము. దెక్కింప నలవికానంత వైచిత్ర్యభూష్ట మయినట్లు చాణాని సాహిత్య జగత్తింతయు విరోధముగా

ఆధ్వర్యములచర

వ్యాస పూర్ణిమ

(రచయిత : శ్రీ డాక్టర్ నేతి అనంత రామశాస్త్రి గారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ వ్యాసకులు, ప్రభుత్వడిగ్రీ కళాశాల, రేపల్లె, వెల 12రూ. ప్రతులకు: ఆరుణా పబ్లికేషన్స్, పి. 82 పట్టాభిపురం, గుంటూరు.)

ఆలోచనా మృతమశువాజ్ఞయ మన మన భావుకుని హృదయాకాశమున దోచిన భావనాతారకల మిలమిలలే యీ వ్యాసపూర్ణిమ. అనగా పూర్ణిమాసంఖ్య లోనున్న వ్యాసముల సమాహార మని రచయిత భావము. ఈ వ్యాసములు విభిన్న కాలావస్థలలో వివిధవిషయములను గూర్చినవి. కాని పురాణకర్తయగు వ్యాసు నితో నెట్టి సంబంధములేని వని స్పష్ట మగును. ఇంతియేకాక వాఙ్మయచంద్రముః కళాసంపూర్ణతయు నిందగపడదు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మున్నగు పత్రికలలో 1966 నండి నుండి ఆపక పడుకు ప్రకటితములైన వ్యాసముల సమగ్రముల యీ పూర్ణిమ. వ్యాసపూర్ణిమ కగా వ్యాసుని గూర్చి యొకటైన నిందు లేదే యనిపించును. కవిత్రియము; నాచిన నోచున, ప్రబంధ యుగము, (రాయల యుగము- స్వర్ణ యుగము) నాచుక రాజులు-వీరిస్వర్గ లేక పోవుటయు దీనిలోని వైలక్షణ్యము

వీనికూర్పులో నైన ఒక అనుక్రమణిక లేదు. భాష సరళమై పాగినది.

ఇందలి వ్యాసములు 1 ప్రాచీనాంధ్ర సారస్వతము-రాజపోషణ(ఆంధ్రప్రదేశ్ 66) 2 నన్నెచోడుని కుమారసంభవము అవతారికా విశేషము(ఆంధ్రప్రదేశ్ 72) 3 శ్రీనాథుని సామెతలు (ఆంధ్రప్రదేశ్ 73) 4. శ్రీనాథుని భాష నుడి కారము (సమాలోచన 78) 5 పోతనభాగవతము ఒకపరిశీలన (సమాలోచన 79) 6. రాగ వహందనీయము శ్లేషగచనా వైధిము. (ఆంధ్రప్రదేశ్ 73) 7. కల భాషిణి ప్రణయతత్త్వము (కృష్ణాపత్రిక 72) 8. హరిశ్చంద్రనలో పాఖ్యానము - కథాద్వయసమ్మేళన చాతుర్యము (కృష్ణాపత్రిక 72) 9. అచ్చతెనుగుకూర్పు తెలగన్న తేర్పు (సవంతి 72) 10. ఆంధ్ర వాఙ్మయమునందలి శతకరచనాపద్ధతి (జయశ్రీ 79) “కన్యాశుల్కము-తిద్వై శిష్టము. (72 సవంతి) 12 అభ్యుదయ కవిత్వం ఆధునిక పరిణామములు (ఆకాశ వాణి 71) 13. రతిపతి ప్రభుధక్తి (ఆంధ్రప్రదేశ్ 72) 14. మాఘునికావ్య నిర్మాణదక్షత (సమాలోచన 79) 15. వేదీకంహరము నాయపడు సమాలోచన 78)

ఈ వ్యాసములు 1, 10, 2, 3, 4, 5, 7, 6, 8, 9, 11, 12, పై అనుక్రమణిక లోను, సంస్కృత వాఙ్మయ సంబంధ వ్యాసములు ప్రప్రథమములుగానున్న

చోబాగుండెడిది. లేదా ఆ వ్యాసములు వ్రాసిన సంకల్పరాసు క్రమమున నున్నను బాగుండును,

ఈ వ్యాసములు వాఙ్మయపరిచయమును కొరినపాతకున కుపయోగించు ననుటలో సందేహములేదు. మొదటి వ్యాసముసంగ్రహముగానున్నను చక్కగా పాగినది. కాని నిజము నిర్ణయింపజాల మను విచిత్ర వాక్యము (15 పే.) వంటివి కొంచెము క్రిందుకరచుచున్నవి. కవిత్రియమువారి కవితాగుణాదికములను వివరించు వ్యాస మొక్కటియు లేకుండుట బాగులేదు. (గంభీరము ననుసరించి)

మొత్తముమీద చూచినచో దిక్పాత్ర ముగనైన రచయిత యభిప్రాయము నెరవేరినదనుటలో సందేహములేదు. వ్యాసములలోమరింత విషయవివరణ యున్నచో బాగుండెడిది. శ్రీ కాశ్యపిగారి కృషి, విమర్శనాశక్తి, మున్నగునవి. ప్రశంస నీయములు దీనినెల మాత్ర మత్యధికమని పించును. దీనిపై గలయభిప్రాయములు నేటి సామాన్యాభిప్రాయములవలె కాక విశిష్టములు, విలక్షణములునై ప్రశంసనీయ ములై యున్నవి. శ్రీ కాశ్యపిగారింకను మరిన్ని మనోహర వ్యాసములను రచించి ఆంధ్రపాఠకుల శానందింప జేయగలరని ఆకాంక్ష.

: శ్రీ గౌరమ.

—•••—

చూత పురీ విలాసము.

ఎల్లారి నరసింహప్రణీతము)

[సంపాదకులు-శ్రీ కపిలవాయిలింగ మూర్తిగారు. వెల 10 రూ., ప్రతులకు- శ్రీ. క. కిశోరుబాబు 15-34 వాణీపద నం. విద్యానగర్ కాలనీ - నాగర్ కర్నూలు - ఆంధ్రప్రదేశ్,]

వికాలవాఙ్మయ మహాకాశమున గాఢస్వప్న మానములగు నక్షత్రములు కొన్ని. మరికొన్ని లోకాలోకి పవ్యతిమునలే స్పష్టస్పష్టములు. అట్టి అస్పష్ట కావ్యతారకలలో చూత పురీ విలాస ముకటి. దీనిని రచించిన కవి ఎల్లారి నరసింహకవి, కృతిభర్త మామిళ్ల పల్లిలోని నరసింహస్వామి. దీనిని సంపాదించి స్థాలిత్యములను (తాళపత్ర గ్రంథము - ప్రాచీనమైనది) మరిన్ని గ్రంథ పాఠములు యథాశక్తి సరసములుగా పూరించి సర్వాంగ సుందరముగ తీర్చిన వారు శ్రీ కపిలవాయిలింగ మూర్తిగారు. దీనిని వెలువరించుటలో సాయపడిన వారు తిరుపతి దేవస్థానమువారు.

శ్రీ కపిలవాయివారు చక్కని భావుకులు, ధారాశుద్ధిగల పద్యసౌందర్యమును చిత్రించుటలో కృతహస్తులు. చక్రికీర్ణ దిస్థలమాహాత్మ్యగ్రంథ రచనలో లబ్ధప్రతిష్ఠలు. ఇట్టి వీరు సంపాదకులై తీర్చిన చూత పురీ విలాసము చూత ఫలరససూక్ష్మ రమ్య సమ్మితము కాక మరేమగును?

దీని పరిష్కారమును చేయుటలోని కాశలము సౌరభోన్మలమున స్పష్టమగును. ఇందు వీరుకవికాలమును, సమకాలికులను, ఆతనివంశమును, మామిళ్ల వల్లి చరిత్ర

మును, యక్షగానముల స్థితిని, ఆర్వాకుల విచారణను, ప్రస్తుతకవి కథాప్రణాళికను, ఇతర కవుల రచనానులతో దీనికిగల సాదృశ్యములను, సవిగమంగా నిండుచర్చించిరి. ఇందలి పద్యాదుల వివరణ, వానికి గలసిన రాగాది నిర్ణయము మున్నగువాని విషయమున వీరుచూపిన శ్రద్ధ ప్రశంసనీయము.

ప్రశంసలమగు కావ్యస్థాలిత్యములను పూరించి తీర్చుటకుంటే కావ్యరచనమును స్వతంత్రముగ జేయుట సర్వోత్తమమని పించును. ఇట్లు మిక్కిలి శ్రేష్ఠకరమగు కావ్యమును చక్కగా నిర్వర్తించి తన పరిష్కార విధానమును సౌరభోన్మలమున చక్కగా సంపాదకులు వివరించిరి. ప్రాచీన వాస్తవము నెరుగనివారి కీ యక్షగానము ప్రబోధకమై పాఠకులకు యక్షగానములపై నాసక్తిని కలిగించు ననుటలో సందేహములేదు.

ఇందు విప్రనాగాయణునిచరిత్ర వర్ణితము. ప్రాసంగికములుగా పతివ్రతా ధర్మము, ఆప్రోత్తర దవ్యదేశస్తోత్రము, అష్టాదశకీర్తి స్తోత్రము, ఆర్వాకుల చరిత్రమున్నగునవి వివరింపబడినవి. దీనిని చదువుట పాఠకుల కొకింత సమాహ్లాదము కలిగించును.

కర్తార్థకమున, శంఖుచక్రములు, అనుపీనికీమాత్రమే ముద్రాంతాసములు పరిమితములగుట చాల ముదావహము. కాని దీనివెల 10రూ ఆనుటచే నిది పాఠకుల కందుపాటులో నుండ దనిపించును. ఊరకయిచ్చినను ప్రాచీనవాఙ్మయమును చదువనొల్లని శ్రేణిపాఠకలోకమున కిది భారమే యనిపించును.

కవితాధురంధరులగు శ్రీ కపిలవాయి వారు మరిన్ని కావ్యములను వ్రాయుట యేకాక మరిన్నియముద్రితప్రాచీనకావ్యములకు సంపాదకులై పాఠకుల నానందింపజేయగలగలిగి మనము కోరకచ్చును. దీనికిగల శ్రీవచనము మున్నగునవి,] (వెనుక పేజీలో) మనకు సంపాదకులను వారిమహత్త్విమును చక్కగా తెలుపును.

- శ్రీ ప్రసన్న.

...*

(9 వ పేజీ తరువాయి)

కన్నడినట్లు (మరణసమయమున) ఈవిషయమును ధ్వనింపజేయుటకే ప్రజ్ఞానేత్రుడగు బాణుడు మనోహరములైన వర్ణనలను కూడ అంతమునందు విరోధాభాసములతో నింపెనేమో!

స్తనయుగ మశ్రున్నాతం-అనునార్యశూద్రక మహారాజాయొక్క పూర్వతర జీవితమునకు అనగా చంద్రునికి శత్రువైన పుండరీకాని (చంద్రునికి, పుండరీకము అనగా పద్మము శత్రువుగదా!) ప్రియురాలైన మహాశ్వేత స్థితిని ధ్వనింప చేయుచు మూడు పురుషాంతరముల వరకు అనురణనము చేయుటకు చాలినంతధ్వనిని సృజించె నీ కవిబ్రహ్మ. అందు 'బాణోచ్ఛిష్టం జగత్స్వర్గం' అనుట అతిశయోక్తి కాదు.

....

చిన్నయసూరి ఆప్రస్తుత ప్రశంస - ఒక అనుశీలన

- శ్రీ వాడపల్లి చక్రపాణిరావు.

‘మానితరపు నడక’ శీర్షిక
మానసమున కంఠం కంప మను

సంకలకున్

బోసిడి నీరసనీరము

జానుగ క్షీరంబు గొనుట నానందము కాదే

బాల వ్యాకరణశాస్త్రంలో చిన్నయసూరి
చెప్పిన ఈ పద్యాన్ని సావధానంగా పఠ
శీలింపకలసిన ఆకాశం ఎంతైనావుంది

‘ప్రసన్నమైన యీ శిన్నపమునందలి
వినయగరిమ యెట్టిదో, యందు గట్టి
మయునున్న గంభీరమెంతటిదో, ప్రతి
పాదన కీతిలోన - ప్రసన్నుతి వీయున్న
నయన్నదో గమనింపుడు’ అని చిన్నయసూరి
వారి రమణీయం విన్నపం.

సూరి వినయగరిమను, చిన్నయసూరిని
ప్రక్కినట్టే, ఈ పద్యంలో గట్టిమై
యున్న వినయగంభీర్యాన్ని పఠశీలిండు.

‘మంచి పుస్తకంతో మరణమునకు
ఆనందము కలిగించే హంసలకు నీరసమైన
నీటిని పిడిచిపెట్టే పాలనుమాత్రమే స్వీక
రించడం సహజమేకదా!’ అని ఈ పద్యా
నికి అర్థము. తనకు పుస్తకమొందుండే
వ్యాకరణాలు సంస్కృత సహాలకు
లక్షణాలు సహజంగా చెబుతున్నా
యనీ తక్కిన భాషకు లక్షణ గ్రంథం
అవసరమనీ, కనుక తాను భాషాసమిష్టికి
లక్షణం లక్ష్యపూర్వకముగా చెబుతున్నా
నని పేర్కొని పైపద్యం చెప్పాడు.
ఇంతవరమించిన ప్రత్యేకమైన సందర్భ
మీ పద్యానికి చీకటివదాన్నిబట్టి ప్రస్తు
తాంశాన్ని దేన్నో దృష్టిలో పెట్టుకొని
సూరి ఈ ఆప్రస్తుత ప్రశంస చేశాడనిపి
స్తోంది.

చిన్నయసూరికి ముందు తెలుగులో
వ్యాకరణాలు లేకపోలేదు. సూరి పూర్వ

వ్యాకరణాలు స్థూలంగా రెండురకము
లని చెప్పవచ్చును. 1. శాఖాపండితులచే
సంస్కృతి వ్యాకరణ సంప్రదాయాను
సారంగా వ్రాయబడిన వ్యాకరణాలు -
ఆంధ్ర శిల్పించితామణి ఆంధ్రభాషాభూ
షణం, మొదలైనవి. 2. పాశ్చాత్యపండి
తులచేపాశ్చాత్యవ్యాకరణ పద్ధతులను
సరించి వ్రాయబడిన వ్యాకరణమైన
వ్యాకరణాలు - ‘మహాగియన్ గ్రామర్
(1725), ఎ గ్రామర్ ఆఫ్ ది కెంతు
లాంశ్వర్ (1807), ఎ కంపేరిటీవ్
గ్రామర్ ఆఫ్ ది ద్రవిడియన్ ఆఫ్ సౌత్
యిండియన్ థిమిస్ ఆఫ్ లెంగ్వేజెస్
(1856) మొదలైనవి. మొదటిరకము
కావ్యభాషను, రెండవరకము వ్యాకరణం
భాషకు ఉద్దేశంపడినవి.

సూరి బాలవ్యాకరణము పూర్వవ్యాక
రణ పద్ధతిని కావ్యభాషనుద్దేశించి వ్రాయ
బడినది. ఇది క్రీస్తుశకము 1856లో వెలు
వడింది. సూరి మద్రాసులోని ఆప్టన్
పాఠశాలలోను, పచ్చయప్ప కళాశాల
లోను, రాజధాని వాకశాలలోను ఉద్యోగి
గింపాడు. ఆంగ్ల భాషా పరిచయము బాగా
కలిగినవాడవలసిం కలన క్రైస్తవ ఘోష
రీతి, ఆంగ్లేయోద్యోగులు ఎందరో అతని
వద్ద తెలుగు చెబుతున్నారు. తెలుగును
గొప్ప ఆంగ్లేయపండితులు చేసిన కృషి
సూరికి తప్పనిసరిగా తెలిసేకంటుంది.
పుస్తకవ్యాకరణాలు అనేకము ఉండగా
సంస్కరణాభిలాషతో వేరుగా సూరి
వ్యాకరణాన్ని ఎందువలనవ్రాయవలసి వచ్చి
నది అంటే అది ఆనాటి అవసరము అని
చెప్పవలసివున్నది.

కాల్డ్ వెల్ అనే మతప్రచారకుడు
మద్రాసుకేంద్రంగా మతప్రచారము చేసు

కుంటూ తమిళ, కన్నడ, తుళు, తెలుగు
మొదలైన భాషలను నేర్చుకొనియినన్నీ
ఒకే భాషావంటుబానికి చెందినవి అనే
నూతన సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించాడు.
కీ.శ. 1856లో అతడు ఎ కంపేరిటీవ్
గ్రామర్ ఆఫ్ ది ద్రవిడియన్ ఆఫ్ సౌత్
యిండియన్ థిమిస్ ఆఫ్ లెంగ్వేజెస్
అనే తన సిద్ధాంత గ్రంథాన్ని ప్రకటిం
చాడు. అందులో ద్రావిడులనే జాతివారు
ఆర్యులకింటే భిన్నమైన సంస్కృతి
నాగరికత కలిగి ఆర్యులకింటే పూర్వమే
ఈ దేశంలో వుండేవారనీ, ఆర్యులు
వారిని వింధ్య క్రిందిభాగానికి తరిమివేసి
వారనీ, నేటిదక్షిణాది భాషలవారు
ఆ జాతి ద్రావిడజాతి సంతతివారనీ ప్రతి
పాదించాడు. ప్రబలవ్యవహారములోగల
ఈ భాషల సామ్యాన్నిబట్టి యివన్నీ
సంస్కృతభాషాభిన్నము లన్ని నిరూపిం
చాడు. అయితే భాషాకృషి పేరుతో
భారతజాతిని విభజించడం, ఆర్య
సంస్కృతికి సనాతనధర్మానికి దెబ్బ
కొట్టడం ఈ క్రైస్తవపండితుల పగమార్గ
మని బుద్ధిమంతులైన పండితులనేకులు
గమనించి ఖండించారు. కాల్డ్ వెల్ ప్రతి
పాదనలకు ఆనాడు దేశంలో తీవ్రమైన
ప్రతిఘటన వచ్చినది.

ప్రస్తుతసాహిత్యముంతా మతముతో
ముడిపెట్టుకొని వుండన్న సంకల్పిని
పాశ్చాత్యులు గుర్తించి ప్రజలను ఆసా
హిత్యమునుండి దూరంగా వుంచుదామని
ఎంతగానో తాపత్రయపడ్డారు. భాషా
ధర్మ మిషన్ మతంతో ప్రమేయం లేని
వీధి కొన్ని కావ్యాలను మాత్రం దేశీయ
పండితుల సాయంతో పాటు ప్రకటింప

జేశారు. వేమన విషయములో బ్రౌన్ వారచేసికొనిన అంతిమాత్రమే. వేమన పద్యాలలో ఆధ్యాత్మికతకు సంబంధించిన వందలాదిపద్యాలని వదిలేసి సమాజము లోని తాపాలను సంస్కరించడానికి అతడు చెప్పిన కొన్ని పద్యాలనుమాత్రమే బ్రౌన్ పరిష్కరించి ప్రకటింప జేశాడు.

ఇలా దేశానికి జాతికి భాషకూ జరిగి పోతున్న అన్యాయముగుర్తించిన ఏదోయి పండితునికైనా బాధకలగడం సహజమే. మారి అలాబాధపడుతున్న భాషాపండితులను ఉద్దేశించే చెప్పాడని మనం గ్రహించాలి. ఇప్పుడు పైపద్యములోని ప్రస్తుతాంశము నిలా వివరించి చెప్పకోగమి.

‘వేమన వస్తాన్న అప్రాచ్యుత భాషా వ్యాకరణాన్ని గూర్చి కలలపడకండి. అన్ని నీరసనీరమాటాంటివి; హంసలవలె నేనాచిని వదలివేసి నారనంబుమైన పాలవంటి ఈ వ్యాకరణాన్ని గ్రహించండి. ఇది భాషామరచనకు దురపిల్లునున్న సాటి పండితుల్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని చెప్పింక కాని అసందర్భంగా ఏదోబ్రాసాడు లెమ్మని అర్థంచెప్పకొని వదలివేయూర్చి నది మాత్రం కాదు.

....

మహాలక్ష్మీ నరసింహ & కో

పేటరు, క్యాలిఫో, బుక్స్

&

జనరల్ మర్చంట్సు.

సీతమ్మనంశు, రాజమండ్రి-1.

రుక్మాంగన చరిత్రము - ఆహార పదార్థములు,

ఆ భ రణ ము లు

- శ్రీమతి వి. లక్ష్మీరాణి, ఎం. ఏ.

ప్రాశస్త్యముగల వివిధమైన రుక్మాంగన చరిత్రము వివాదాస్పదముల పద్య కావ్యము. ఇందు ఏకాదశి మాహాత్మ్యము వర్ణితము. ఇది భక్తి ప్రధానమైనది. సహజముగా ఏసాహిత్యము నందైనను సమకాలిక సమాజము ప్రతిఫలించినట్లే యీ రుక్మాంగన చరిత్రము నందు ఆనాటి సంఘ జీవనము ఆశా విధములు గాచోటు చేసి కొన్నది. అందు ఆనాటి ఆహారపదార్థములను, ఆభరణములను వివరించుటయే ప్రస్తుత వ్యాసోద్దేశము.

నాటిప్రజలు ఆహార విషయమునందు మిక్కిలి శ్రద్ధవహించినదియు, సుష్టుగా భుజించెడి వారనియు తెలియుచున్నది. గృహస్థాశ్రమముమిక్కిలి పవిత్రమైనదిగా భావించెడి వారు.

‘ఆహారానోఽతిథి ర్యస్య

గృహాత్ యాతి వినివ్యసన్

గచ్ఛంతి విముఖా తస్య

పితృభిస్సహ దేవతాః’

అని పెద్దలు అతిథి ప్రాశస్త్యమును ద్వాటించిరి.

‘ఆభ్యాగతస్త్వయం విష్ణుః - అని భావించి అతిథిని ఆనాడు గౌరవించెడి వారు. అసందర్భమున ఆ నేక ఆహారపదార్థములు వర్ణింపబడినవి.

పాయసాన్నము అపూపములు పెసరపప్పు లాజ్యప్రవాహంబు లగఁటిపండ్లు ఖండశర్కరలుమీఁగడ లిక్కుఖండముల తీయ గూరలు చారుతిమ్మనములు

అప్పడములు పెనునామ వడలు మంచి పచ్చిబియ్య శిఖరలు పనస తొలలు మామిడితాండ యామలకముల్ పానకములు రసాన భృంశముద్ద పెరుగు శొంఠి ముద్దగిలును భూమి సురిసహస్రములకు గంధాక్షతల పూజ మున్ను గాఁగ నాగింపంగ నిడి విడియంబు నొసఁగి తాగుచొరగ నేసిక తల క్షణంబు’

ప్ర. 132 ప.

నాడు సాయ సాన్నమును, అపూపములు, పెసరపప్పు సర్వా, అరటిపండ్లు, ఖండశర్కరలు (కలకండ) మీఁగడ, చెఱకు ముక్కలు, తీయ గూరలు, చారు, ముద్దగి పులుసు, అప్పడములు, పెనునామ వడలు, పచ్చిబియ్య, శిఖరలు, పనసతొలలు, మామిడి తాండ, పానకములు, రసాన బియ్య, పెరుగు, శొంఠిముద్దగి, మొదలగు ఆహారపదార్థములు గలవిని తెలియుచున్నవి. మామిడితాండ ఆకాలము నాటికే కలదని వ్యక్తమగుచున్నది.

ఇట్లు శాకాహార విషయమే కాక మాంసాహార విశేషములును రుక్మాంగన చరిత్రమునందు కలవు.

‘జంబీర నీపసన్న స తైలములతోడఁ

బరిపక్వమై పేర్చు బండి వాళ్ళు

మరిచికాసూరీ రామర జీగికామిశ్ర

మై తనర్చిన కుక్కుటాండచయము

బహుళ సద్యోఘృత ప్రకరంభిషేకార్ద్ర

సంయుక్తిమైన మత్స్య క్రజంబు

నీరు వెళ్ళఁగనొత్తివిప్సల నందందఁ

గచ్చుగాఁ గాల్చిన కిక్కుకుట్టు

పేల్చుముడుసువంటి పిట్టల తాళింపు

సన్న గూర గాలిజంబు క్రొవ్వు

మొదలుగాఁగ మాంసములు సుఖంబున

వండి’ - తృ. 226 ప.

నూనెతోడ వండిన సరి పక్వమైన
అహారమును, మిరియాలపొడి, ఇంగువ,
జీలకర్రల మిక్కిలియు చేర్చి వండిన కోడి
గ్రుడ్లును, నేతితో వండిన చేపలను, నీరు
పూర్తిగా తీసి నిష్కల ను ముడిముగా
తాల్చిన మాంసపుముక్కిలను, పట్టల
తాళింపును, నన్నగూర మొదలగుమాంసా
హారమును స్వీకరించెడివారు.

నాశీ గ్రుజులు ఆలంకిరణ ప్రయులు.
అతిద్రావీణ కాలము నుండియు స్త్రీలు
ఆధరణములు ధరించు ఆచారము గలను.
మల్లన తన కావ్యమువలన అనేక -
ఆధరణములను వర్ణించెను. ఇట్లనేకతా
స్తుతి గావించు సువర్ణమున మల్లన ఇట్లు
వర్ణించెను.

‘తమముక్తాన్నెల విజ్ఞాతముగా శ్రీ లద్ద
ములు చెంపక నా ముత్యములు పవనము
శరణింపక నా సుంకులక్రిశ్న వసుగుహ
రీతము లల్లంబులు పెరుగుగాయ
లలగులు ఘణిపిమి లగ్ధంబు సుడి రావి
యాకు పైకితి ముములతిగు కోడలు
మట్టిపండ్లు పురానమంజరుల్ కూర్చుముల్
మలలు తా లిక్కెమ్మ మగునిపలకి’
— పీ. 6.

తమ్ములు, చంపకములు, ముత్యములు,
పవనములు, శరణింపకములు, కంఠువులు,
పెరుగుగాయలు, సుడి, రావి యాకు,
తారలు, మలలు మొదలగు ఆధరణము
లను వాడెనట్లు తెలియుచున్నది. అర్థ
నాశ్వర స్వామిని వర్ణించు సంహృతమున
గండ పెండెర మాంస వర్ణించెను.

‘గండ పెండెర మాంస కలత ముదీరంబు
నావసవ్యములందఁ బ్రతిఘటింప
— గు. శ్లో. 29

యని వర్ణించెను. తనకాలమునాటి
సంప్రదాయమును దృష్టిచూచు దుంపిని
మల్లన పై విధముగా వర్ణించెను.

‘డాకారి గండ పెండెరంబు చావున
నమ్మి వైరి భూభుజులు వ్రేల’

కాశీఖండము 1 ఆశ్వాసము. 45 ప.

అని కాశీఖండము వర్ణింపవలసి.
అనగా పూర్వము రాజులు తమ జయించిన
శత్రురాజుల గొమ్మలను గండ పెండె
రముతో చిత్రించి పాదములను ధరించెడి
వారిని తెలియుచున్నది.

మల్లన విష్ణుని స్తుతించు సందర్భమున
‘త్వాంగుళీయక పరిధేయర్చన వ్రేళ్ళ
సంగ నాకొక్క వడిపించె యునిచి’

— ప్ర. 124.

యని త్వాంగుళీయక మును వర్ణిం
చెను. అనగా నాడు రత్నములు పొదగ
బడిన ఉంగరములు ధరించెడివారని స్పష్ట
మగుచున్నది. ఇంకను ‘మూడు కిన్నుల
నేర్చుచుండెడి కిడియంబు పలుపు పచ్చెన
యైనై యొకపు మిగుల’ — ప్ర. 125 ప. ని
అనాగు ముంజేతికి కిడియమును గ్రహిం
చిని తెలియుచున్నది.

మల్లన మోహిని కాంతను
‘చల్లవకోమలంబును
చావఁ గోజు మురింతనాచి ఘో
ఘ్నమున నందియల్ నలగు
గామని యొక్కతె’ త్ప్ర. 1-4.

యని వర్ణించెను. తీసిని బట్టి కాళ్ళకు
అందెలు గ్రరించెడి వారని తెలియు
చున్నది.

‘మల్యల తాటలకు మలకాంతి
మెలుగుఁజె
కులమంద నిండు వెన్నెలలు గావ’
త్ప్ర. 145 ప.

అని మోహినిని వర్ణించెను. మత్యా
లతో చేయబడిన తాటంకములు అనగా
నామ కమ్మలను ధరించెడి వారిని వ్యక్త
మగుచున్నది.

‘వలగుముత్తియునుల సాటి వచ్చునంకు!
బూస పేరులు గ. శ్లోమన భూసుగముగఁ
త్ప్ర. 224 ప.

అని దుక్కాంగడ చరిత్రమునందు
గృహ గోధికా జన్మవృత్తాంతము నందు
వర్ణింపబడెను. ముత్యములకు సాటి వచ్చు
సంకుపూసల పేరును కంఠమునందు
ధరించెడి వారు. ఇంకను చేగుచుక్క,
అందియలు, తారాహారములను వర్ణించెను.

మోహిని దుక్కాంగడుని చరిత్రమునకు
అడ్డుపెట్టిన పును సంధ్యావళి మోహినితో
సంభాషించు సందర్భమున సంధ్యావళిని
వర్ణించెను.

‘దవలి మట్టెలఁ మ్రోతఁ వణింగు మంజీర
మంజుల గవము నోడంజెలంగఁ
గలితకంకిత మిగుత్కారంబు మొలనూలి
మో వంపుమునువుతో ముద్దుగురియ’
— ప. 77 ప

అనాడు పుణ్య స్త్రీలు మట్టెలను, కంకిత
మొలను, మొలనూలును ధరించినట్లు తెలి
యుచున్నది.

దుక్కాంగడుని భగ్యపత్ని యైన
సంధ్యావళి పతిభిక్తు, కలిగి యుండవలె
నని మోహిని కాంతకు చెప్పు సందర్భ
మున.

‘నారినిం గాజులు నల్లపూస లఱుతన్
జూపుట్టా చుండంగ. ప. 89

అని గాజులును, నల్లపూసలను ధరించి
నట్లు చెప్పబడినది.

‘కామిని మణికి మంగళ సూత్రమేచాలు’
‘నాచగంబున నొక్క యలి నేణి కర్పించె,
బాన్మెనో జరుదాల పుస్తె పేను’

అని మంగళ సూత్రమును, పుస్తె
పేనును వర్ణించెను.

ఇట్లు మల్లన దుక్కాంగడ చరిత్రము
నందు ఆచారపదార్థములను, ఆధరణము
లను వర్ణించి సంఘటితమును ప్రతిఫలింప
చేసెను.

సమాలోచన సంపుటములు

వివిధ నాగోత్సాహ విషయాలకు చెందిన సమాలోచన 240 పేజీలతో గూడిన సమాలోచన చతుర్థ సంపుటము 24 సంచికలు ఒకే వారాంతముగా హాఫ్ కెయిబ్లో ప్రింట్ చేయబడి అమ్మకమునకు సిద్ధముగ నున్నది. మూడవ సంపుటము ప్రసంగం కొలదిగా నున్నది.

ప్రతి సంపుటము మొదలు 20 లు. ఎ. వి. పరివహానికి పోస్టాఫీసులు మేమే భరించి నిజాన్ పోస్టాఫీస్ పంపగలము. వి. వి. పోస్టాఫీసు.

ముద్రణ, రెండవ సంపుటముల వారాంతములు సగం క్విగా అమ్మకమునవి.

— సంపాదకుడు.

ప్రకటన :—

సమాలోచన సమాలోచన సంపుటము సేతా రామారావు

కల్యాణ కల్యాణ కల్యాణ, వి. వి. క. కల్యాణ,

6-8-7, ఇస్మాయిల్, (కల్యాణ రాజ్ కల్యాణ),

రాజ్ కల్యాణ - 1.

